

JUSTIȚIE ȘI EXPROPRIERE ÎN ROMÂNIA PUTERII POPULARE*

Cezar AVRAM

Regimul «democrației populare», instaurat după 1947, a instituit un sistem de represiuni gradate dar continue împotriva țăranilor „recalcitranți” cu simț de proprietate. Liderii statului și ai partidului politic totalitar au apelat la decrete, dispoziții și legi, prin care orice confiscare, naționalizare sau expropriere, orice brutalitate, arestare sau crimă capătă legitimitate. Oricât de zeloși ar fi fost activiștii Partidului Muncitoresc Român, președinții de sfat popular, colectorii, miliția și securitatea, fără o susținere din partea justiției acțiunea de „transformare socialistă” ar fi avut o eficiență sporadică și un rezultat nedefinit. Legea, transformată în suport al violenței, a conferit tuturor participanților un sentiment de siguranță și de solidaritate în comiterea agresiunilor sau pentru absolvirea de vină la o eventuală judecată. Printr-o serie de acte normative, multe cu caracter secret și toate cu destinație specială, delincvenții pasibili de sancțiuni penale au devenit apărători ai ordinii sociale. Justiția „populară”, ținând într-o mână legile speciale, iar în cealaltă învățăturile marxist-leniniste ale „Partidului”, a fost complice la represiunea împotriva țăranimii, la distrugerea proprietății, la întreținerea agresivității luptei de clasă.

Obiectul principal al legislației speciale l-a constituit naționalizarea, exproprierea, confiscarea pământului, lichidarea unor categorii sociale, legiferarea ideologică a luptei de clasă.

Scopul a fost acela al păstrării puterii de către partidul unic, iar prin acesta a unui grup restrâns din vârful piramidei.

Problema naționalizării pământului a avut însemnătate teoretică și practică deosebită pentru procesul trecerii de la capitalism la socialism. Potrivit concepției marxist-leninist-staliniste, naționalizarea pământului a alcătuit una din măsurile importante ale „revoluției proletare”, socialismul „fiind de neconceput fără naționalizarea pământului”. În rezolvarea practică a acestei probleme au apărut însă o serie de aspecte.

Revoluția Socialistă din Octombrie 1917 a rezolvat „sarcina curățirii relațiilor agrare de rămășițele evului mediu pe calea confiscării pământului

---

* Prezenta lucrare folosește exemple concrete din fosta regiune Craiova.

moșieresc și a naționalizării întregului pământ”¹ chiar de la începutul revoluției. Ca urmare, în Uniunea Sovietică, „transformarea socialistă a agriculturii” a început și s-a desfășurat în condițiile naționalizării pământului, a desființării proprietății private asupra pământului.

În România ca și în celelalte țări de democrație populară, o particularitate a etapei de tranziție de la capitalism la socialism a constat în faptul că lichidarea marilor proprietari agricoli a fost îndeplinită prin confiscarea pământurilor acestora și împroprietărirea țăranilor fără pământ sau cu pământ puțin. În țara noastră, „naționalizarea” întregului pământ a fost rezolvată din punct de vedere practic, ulterior, atât pe cale directă, cât și pe cale indirectă.

Atât V.I. Lenin, cât și continuatorul operei sale, I.V. Stalin, subliniind însemnătatea naționalizării de la început a întregului pământ, au demonstrat că o asemenea cale „nu este obligatorie” pentru toate țările în care proletariatul ia puterea în mâinile sale. V.I. Lenin a menționat că naționalizarea pământului este de „neconceput în condițiile unei puternice ascuțiri a luptei de clasă dintre proletariat și burghezie”². I.V. Stalin s-a pronunțat, în 1928, pentru naționalizarea întregului pământ în etape, „pentru că numai astfel relațiile agrare puteau fi curățite de ceea ce era feudal și se putea lichida de la început clasa moșierească, iar apoi chiaburimea, marele dușman al țăranimii muncitoare”³. Gh. Gheorghiu-Dej, adoptând linia stalinistă, a subliniat că Partidul Comunist Român nu a renunțat în nici un moment la naționalizarea totală a pământului, a dezvăluit tactica adoptată: „Limitând și eliminând treptat moșierimea, limitând și eliminând treptat chiaburimea, interzicând vânzarea, cumpărarea și arendarea pământului, dezvoltând toate modurile de cooperare în agricultură [...], grăbind procesul de mecanizare a agriculturii în vederea trecerii la colectivizarea în masă, care va asigura gospodăriilor colective folosința pe veci a pământului, creăm condițiile concrete pentru naționalizarea pământului, în vederea transformării acestuia în proprietate obștească”⁴.

Liderul partidului, Gh. Gheorghiu-Dej, s-a ținut de afirmațiile făcute, reușind, cu ajutorul legii, să distrugă proprietatea particulară asupra pământului, să niveleze păturile sociale din zona rurală, să pună munca exclusiv în folosul statului, să facă în așa fel încât nimeni să nu ajungă la o bună situație materială, să se constituie capitalismul de stat prin desființarea capitalismului privat.

¹ C. Murgescu, *Reforma agrară din 1945*, București, 1956, p. 187.

² V.I. Lenin, *Opere*, vol. 13, Ed. Politică, București, 1971, p. 220.

³ I.V. Stalin, *Opere*, vol. 11, Ed. Politică, București, 1971, p. 164.

⁴ Gh. Gheorghiu-Dej, *Opere*, București, 1955, p. 305 (afirmație făcută la Congresul al II-lea al Partidului Muncitoresc Român).

Partidul nu a dus lipsă de metode în privința extinderii proprietății socialiste și a eliminării proprietății particulare asupra pământului, mai ales că izvorul sovietic era inepuizabil și garantat de practica stalinistă.

O formă mascată de expropriere a constituit-o și metoda comasărilor. Ea a fost folosită atât pentru consolidarea economică a gospodăriilor colective și TOZ-urilor în special, pentru ridicarea producției, dar și pentru constrângerea țăranimii de a intra în colectiv. Pământurile cele mai bune – sol, așezare – au fost înlocuite țăranilor „recalcitranti” și nebinevoitori de a deveni „colectiviști”, cu loturi situate la marginea satelor, uneori la 15-20km, pe coaste, râpe, la marginea pădurilor, nedeșțelenite. În această situație, mulți țărani, în cele din urmă, vor ceda, intrând în colectiv. Unii, și nu puțini, au refuzat să primească schimbul, să lucreze pământul primit. Dar cotele, impozitele i-au urmărit în continuare. De aceea, o parte a forței de muncă din mediul rural a luat drumul orașului. În cele din urmă, pe o cale sau alta, pământul, considerat a fi părăsit, a intrat în „domeniul socialist al agriculturii”.

Din mulțimea reglementărilor juridice, în anii 1949-1953, cel mai semnificativ act normativ a fost Decretul nr. 15 din 10 iunie 1950⁵. Acest decret privitor la comasarea și circulația bunurilor agricole, împreună cu HCM 99/25 ianuarie 1952,⁶ privitor la Statutul model al întovărășirilor agricole de țărani muncitori pentru cultivarea laolaltă a pământului și HCM 1650 din 18 iunie 1953,⁷ privind Statutul model al gospodăriilor agricole colective, au dat mână liberă autorităților locale să decidă soarta țăranului proprietar. Ministerul Agriculturii, la sugestia factorilor locali ai puterii, a primit dreptul prin lege să „organizeze comasări de terenuri pe o scară cât mai largă” și să reglementeze „circulația imobilelor agricole, stăvilind astfel tendința elementelor dușmănoase de fărâmițare a loturilor și de sustragere de la obligațiile către stat”. Fiecare măsură a fost îndreptată împotriva «dușmanului de clasă», care era pretutindeni, neobosit și plin de ură împotriva „celui mai drept regim pe care îl cunoscuse istoria”.

Articolul 1 al Decretului 151/1950,⁸ arăta că: „în scopul asigurării condițiilor celor mai prielnice pentru întovărășirile agricole, pentru constituirea gospodăriilor agricole colective, pentru întărirea economică a țăranilor mijlocași și săraci și pentru întărirea gospodăriilor agricole de stat, loturile fărâmițate vor fi comasate prin schimburi de terenuri”, iar art. 4 prevedea ca schimbul să se facă pe „baza unui proiect întocmit de o comisie locală”, formată din „președintele sfatului popular și doi țărani săraci” și aprobat de către Sfatul Popular județean. Acest lucru a creat numeroase

⁵ Buletinul Oficial (în continuare: B.O.), nr. 52 din 10 iunie 1950.

⁶ Colecția de Hotărâri, nr. 4 din 25 ianuarie 1952.

⁷ *Ibidem*, nr. 39 din 18 iunie 1953.

⁸ Vezi anexa 15.

abuzuri și nedreptăți. Schimburile odată aprobate, „au fost obligatorii pentru toți proprietarii ale căror terenuri erau supuse comasării”.

În capitolul II al Decretului 151/1950 se statua circulația bunurilor agricole, îngrădindu-se mult înstrăinarea: „bunurile rurale constând în terenuri arabile, pășuni, fânețe, vii, livezi, iazuri și bălți aflate în afara vetrelor de sat sau în afara comunelor urbane, se va face cu autorizația prealabilă a Ministerului Agriculturii”, iar cele aflate în „vetre de sat sau comune urbane, numai cu autorizația prealabilă a sfatului popular comunal” (art. 8). Cei care încălcau dispozițiile respectivului normativ intrau sub incidența Decretului 183/1949⁹, iar din 14 mai 1951 sub incidența Decretului 202,¹⁰ care abroga pe primul (art. 12).

Gheorghe I. Monițescu din comuna Gighera refuză, în primăvara anului 1950, schimbul de pământ¹¹. La fel și Ilie Stoica, născut în 1909, în comuna Ștefănești, raionul Drăgășani, Ion Mihalache din comuna Goicea Mare, Dumitru Onchioiu din comuna Bercioiu etc.¹²

Ilie Andronic din comuna Cucuiești din raionul Drăgășani și Gheorghe Smarandache din comuna Comani, raionul Drăgășani-Olt au fost luați la postul de miliție și bătuți pentru a accepta schimbul¹³.

Nota nr. 6348 din 5 martie 1952 a Comitetului Executiv al Sfatului Popular Regional Craiova, semnată de președintele P. Panait Petica, trimisă Sfatului Popular al raionului Plenița, atenționa și amenința cu luarea de măsuri „drastice” dacă nu se va rezolva „cazul” din comuna Dârvari, unde „schimbul se face cu greutate, din cauză că cetățenii arată nemulțumiri pentru pământul primit”¹⁴.

Același președinte, în nota 4544 din 19 martie 1953, trimisă Sfatului Popular al raionului Balș, dădea indicații cum să se procedeze în cazul comunei Robănești, unde urma să se înființeze „o întovărășire, la care s-au înscris 9 locuitori, din care 8 salariați și un țăran, cu 18 brațe de muncă și un atelaj agricol, cu o suprafață de 24,50 ha teren arabil”¹⁵. În aceasta intrând loturile unui număr de 24 de locuitori, care „refuză să intre în întovărășire” și din care „8 locuitori refuză să semneze tabelele de schimb și să primească pământ în altă parte”¹⁶ și „fac agitație. Trebuie luate măsuri drastice chiar de

⁹ B. O., nr. 23 din 30 aprilie 1949.

¹⁰ *Ibidem*, nr. 15/14 mai 1953.

¹¹ Direcția Județeană a Arhivelor Naționale Dolj (în continuare: D.J.A.N.D.), fond: *Sfatul Popular Regional Craiova, Birou special*, dos. 23/1951, f. 63.

¹² *Ibidem*, dos. 26/1952, f. 19-21.

¹³ *Ibidem*, dos. 27/1952, f. 71.

¹⁴ *Ibidem*, f. 244.

¹⁵ *Ibidem*, f. 181.

¹⁶ *Ibidem*.

arestare a lor”, întrucât s-au dovedit „dușmani ai poporului și elemente chiaburești”¹⁷.

Nicu Gheorghe Gheorghică din comuna Ciupercenii Noi, județul Dolj, deținător al suprafeței de 2,4 ha, la comasarea terenurilor pentru înființarea Gospodăriei Agricole Colective „Olga Bancic” a refuzat să cedeze terenul din intravilan. În 1953 a cultivat terenul respectiv pe care îl avea moștenire și pe care îl considera al lui. Acuzat că a „intervenit abuziv în patrimoniul GAC-ului” este condamnat la 2 ani închisoare corecțională, conform Decretului 151/1950, art. 5 și art. 13¹⁸.

Mult mai subtil și mai perfid a fost Decretul 308 din 1 februarie 1953¹⁹. El a alcătuit un cadru juridic favorabil extinderii suprafeței sectorului socialist în detrimentul producătorilor particulari. Presiunile exercitate asupra proprietarilor s-au făcut - și de data aceasta - în numele legislației socialiste, abuzurile deghizându-se în acțiuni de aplicare a legii. Acest normativ, ca și Hotărârea Consiliului de Miniștri care l-a însoțit au avut un caracter „strict confidențial”. Art. 1 al decretului fixa obiectul specificând că treceau în proprietatea statului „toate terenurile părăsite și nelucrate, terenurile cetățenilor și persoanelor juridice, care fac cereri de trecerea lor în proprietatea statului, după ce vor fi acceptate de organele stabilite de HCM. HCM 70/1953 ce însoțea Decretul 308/1953, prevedea în art. 2 că „*vor fi primite de către stat, terenurile pentru care se depun cereri și acte de trecere a pământului în proprietatea statului de către muncitori și funcționari din instituțiile și întreprinderile de stat, din organizațiile economice și de masă, precum și din alte categorii de cetățeni care, neocupându-se efectiv cu agricultura, nu-și pot lucra pământul*”²⁰.

După ce au anunțat comisiile – comisie centrală, comisii regionale, comisii raionale și componența lor, din care nu lipsea înputernicitul Consiliului de Miniștri și președintele comitetului executiv al Sfatului Popular - ceea ce atestă importanța politică a actului - art. 7 se referea la „funcționarii din mediul rural, pensionarii, meseriași, elevi, studenți și liber profesioniști, precum și alte categorii de cetățeni, parohiile și așezămintele care au în proprietate terenuri agricole”.

Prin articolul 8 se stabilea că „*nu se primeau cereri de trecere a pământului în proprietatea statului din partea chiaburilor*”, motivându-se prin faptul că „tendențele chiaburilor de a renunța la terenurile lor agricole trebuie considerate ca încercări de sabotare a producției agricole și de sustragere de la îndeplinirea obligațiilor pe care le au față de stat”.

---

¹⁷ *Ibidem*, f. 182.

¹⁸ *Ibidem*, dos. 63/1952, f. 34-35.

¹⁹ Asemănător a fost Decretul 115/1959; *ibidem*, Sfatul Popular comuna Mischii, dos. 3/1953, f.n.

²⁰ *Ibidem*.

Desigur, atunci când producțiile GAC-urilor și GAS-urilor erau scăzute, când țăranii refuzau să-și mai lucreze pământul datorită cuantumului de cote ce se mărea progresiv, când lipsa de produse agricole devenise atât de acută încât nici rațiile pe cartele nu erau acoperite, era nevoie de subiecți, care, pe baza „luptei de clasă” puteau să fie obligați să susțină cerințele de hrană. Acești chiaburi, chiar în condițiile anilor de mari constrângeri și luptă „revoluționară”, constituiau categoria cea mai productivă și statornică în lucrarea pământului.

Chiaburii care erau „în imposibilitate de a-și lucra pământul fiind invalizi, bătrâni, văduve și care nu aveau alți membri în familie, puteau totuși, să facă cereri” de donație, care urma să fie verificate „temeinic, caz de caz, de către comitetul executiv al Sfatului Popular comunal, orașenesc, raional și regional” (art. 9).

Din prevederile acestui act normativ au fost exceptate „izlazarile comunale constituite pe bază de dispoziții legale” (art. 12).

Muncitorii, funcționarii și pensionarii ale căror cereri erau acceptate „vor primi cartele” (art.13). Se fixa ca obligativitate cultivarea, în 1953, a tuturor terenurilor intrate sub incidența Decretului 308/1953, „pe bază de contract de către țăranii întovărășiți cu pământ puțin, țăranii cu gospodării mici și mijlocii care se vor asocia pentru cultivarea în comun a pământului și acolo unde nu existau aceste categorii, țăranii individuali” (art. 17).

Meticulozitatea în fixarea fiecărui amănunt este relevant expusă în articolul 18: „Terenurile luate spre cultivare vor fi cultivate în primul rând cu porumb, floarea soarelui, orz, ovăz - la alegerea cultivatorului - fapt prevăzut în contract”.

În instrucțiunile pentru aplicarea HCM 308/1953 se preciza că cel ce „donează” să treacă cu „întregul teren ce-l posedă, în afară de terenul din jurul casei folosit pentru grădină și zarzavat”. Presa, radioul au făcut propagandă în jurul acestui „act de justiție și înțelegere din partea statului” a celor care nu puteau să-și cultive pământul.

Statul apărea ca un salvator. *În realitate, „donația” a fost o formă de constrângere, o expropriere mascată a proprietății funciare particulare.* Statul nu a fost binevoitor nici cu cei care au contractat pământ, conform Decretului 308/1953. Obligațiile acestor contractanți față de stat au fost exagerat de mari. Pentru regiunea Craiova au fost următoarele:

	Prod. obț. la ha.	600 kg	601-700 kg	701-800 kg	801-900 kg	901-1000 kg	1001-1100 kg	1101-1200 kg	1201-1300 kg	1301-1400 kg	1401-1500 kg
porumb	ptr.stat	300 kg	50%	50%	50%	50%	50%	50%	680 kg	760 kg	840 kg
orz	ptr.stat	300 kg	50%	50%	50%	50%	560 kg	640 kg	720 kg	800 kg	-
ovăz	ptr.stat	300 kg	50%	50%	50%	50%	560 kg	640 kg	720 kg	800 kg	-
floarea soarelui	ptr.stat	300 kg	50%	50%	480 kg	560 kg	640 kg	720 kg	800 kg	-	-

Contractantul mai era obligat să dea statului 50% din paiele obținute și 30% din coceni, cantitate ce va „fi transportată și predată la baza de recepție” și să „curețe și să elibereze terenurile contractate în termen de 5 zile de la recoltare”. Aceste obligații apăsătoare au determinat pe țărani să nu mai lucreze pământurile în cel de-al doilea an. Din pământul provenit prin aplicarea Decretului 308/1953, au fost împroprietăriți o serie de țărani cu „titlu definitiv” (așa cum am arătat) și în scopul de a se lucra pământul. Terenuri întinse nu au mai fost lucrate din lipsa doritorilor. Odată cu derularea colectivizării, acest pământ „donat” prin Decretul 308/1953 a fost inclus în GAC-uri, inclusiv cel cu care țărani fuseseră împroprietăriți.

O constatare făcută de secția agricolă a regiunii Craiova, în luna ianuarie 1954, a semnalat faptul că „există mari greutăți în contractarea acestor terenuri, întrucât țărani individuali refuză datorită cedării către stat a 50% din producție, a lipsei de sămânță, a insuficienței inventarului viu și mort, a unei posibile măririi a cotelor”²¹.

Un raport al sfatului popular al raionului Vânju Mare din 27 mai 1954, trimis Comitetului executiv al Sfatului Popular Regional, a semnalat această stare de fapt, propunând obligativitatea acestora, pe cale juridică și administrativă, de a lucra pământul²².

Un document ce atestă categoriile sociale ale celor ce au cedat pământul, conform Decretului 308/1953 și HCM 70/1953, a fost raportul Comitetului executiv al Sfatului Popular al Raionului Craiova din 4 aprilie 1953, trimis Comitetului executiv al Sfatului Popular Regional Craiova: 38 chiaburi, 6 parohii, 28 pensionari, 350 funcționari, 33 muncitori, total 455 „donatori”.

Statul, la inițiativa partidului comunist, a constrâns o parte a proprietarilor de pământ să cedeze terenurile deținute de ei. Cuvântul „donator” menționat în decret însemna de fapt **constrângere**.

În hotărârea Comitetului executiv al Sfatului Popular Regional nr. 793/6 martie 1953 s-a decis „donarea integrală a terenului agricol aflat în posesia donatorului”²³. Același lucru reiese și din dispozițiile Sfatului Popular Regional Craiova către Sfatul Popular al Comunei Castranova, prin care se cerea „donarea întregii suprafețe deținute de Gheorghe Stan, funcționar bugetar și Ilie Nistor, țăran în etate de 77 de ani, bolnav și fără brațe de muncă”²⁴, „donație” care nu „trebuie luată în considerație dacă nu era făcută în întregime”²⁵.

²¹ D.J.A.N.D., fond: *Sfatul Popular Regional Craiova. Birou special*, dos. 30/1954, f. 93-94.

²² *Ibidem*, dos. 43/1954, f. 21.

²³ *Ibidem*, dos. 19/1953, f. 61.

²⁴ *Ibidem*, dos. 128/1953, f. 117.

²⁵ *Ibidem*.

În ședința din 11 martie 1953 a biroului de partid raion Caracal s-a decis ca salariații statului să fie „obligați să doneze pământul lor statului”²⁶ și să li se spună că au „de ales în a fi proprietari sau salariați”²⁷.

Un alt mod de constrângere, pentru a determina donația, consta în mărirea impozitului agricol și a cuantumului de cote. În adresa trimisă de cabinetul președintelui Sfatului Popular Regional Craiova către Sfatul Popular Raional Craiova, cu nr. 1061 din 13 martie 1953, s-a indicat „mărirea impozitului și volumului cotelor” la acea categorie de „salariați care dețin pământ și nu l-au donat până în prezent”²⁸.

Comasarea pământului în vederea constituirii TOZ-urilor și GAC-urilor a constituit un mijloc de constrângere pentru acceptarea Decretului 308/1953.

Ion Florin Popescu din comuna Urluiasca, raionul Slatina, supus presiunilor să cedeze pământul GAC-ului, a fost ridicat de mai multe ori de miliție și dus din post în post, până la Slatina, sub acuzația de nepredare de cote. A fost constrâns să cedeze 14,20 ha teren, conform Decretului 308/1953. Ulterior, a fost silit să predea la GAC „23 August” din comuna Cungrea și restul de teren agricol, iar pădurea i-a fost confiscată fără nici o formalitate²⁹.

Proprietarii de pământ Victor Sârbu, Ion Ninu și Necula Stavre din comuna Măceșu de Sus, raionul Segarcea au fost obligați să schimbe terenul agricol deținut, cu teren neproductiv situat la 18 km de vatra satului. În aceste condiții au cedat pământul statului prin Decretul 308/1953³⁰. Popescu Gheorghe și Avrămescu Ilie din satul Mileni, comuna Bălăcița, raionul Vânju Mare au cedat teren agricol în suprafață de 8,5 ha și 11,7 ha prin Decretul 308/1953, în urma somației instructorului de partid Gheorghe Istrătoiu și a președintelui Sfatului Comunal Gheorghe Boicu, care l-au amenințat cu „darea afară din serviciu și deportarea în Bărăgan”³¹.

O altă modalitate de „convingere stalinistă” a proprietarilor de terenuri agricole de a face „donație” a fost amenințarea copiilor acelor familii de a fi dați afară din școli și universități, în caz „de neraliere la politica agrară a partidului și statului”³². Amenințarea de a fi trecuți în rândul chiaburilor a acelor care erau salariați și dețineau proprietăți

²⁶ D.J.A.N.D., fond: *Regionala Partidului Muncitoresc Român Caracal*, secția secretariat, dos. 6/1953, f. 63.

²⁷ *Ibidem*, p. 64.

²⁸ D.J.A.N.D., fond: *Regionala Partidului Muncitoresc Român Craiova*, cabinetul președintelui, dos. 37/1953, f. 16.

²⁹ *Ibidem*, dos. 71/1954, f. 63-67; Comisia de Petiții ..., dos. 5294/1992, f. 2.

³⁰ *Ibidem*, raionala PMR Segarcea, dos. 3/1954, f. 73.

³¹ D.J.A.N.D., fond: *Regionala Partidului Muncitoresc Român Vânju Mare*, dos. 1/1954, f.16.

³² Constatare reieșită din discuția autorului cu subiecții.

agricole, a determinat pe foarte mulți să „doneze” statului pământul ce-l dețineau.

Pentru preotul Constantin Rădulescu din comuna Gheoroiu, raionul Olteț, formula donației este văzută ca o modalitate de ieșire de sub presiunea autorităților. Pentru a nu fi exmatriculată fiica, Lidia Rădulescu, de la Facultatea de Filologie București, donează 14,65 ha în baza Decretului 308/1953³³.

Nicolae Georgescu, născut în 1938, fiul lui Constantin Georgescu, deținător a 9,6 ha în comuna Știrbești, raionul Olteț a fost exmatriculat din Liceul „Nicolae Bălcescu” din Craiova și nu a fost reprimat decât cu mare greutate, după ce tatăl a donat pământul prin Decretul 308/1953³⁴.

O situație aparte o prezintă cazul lui Constantin Dascălu, împrumutat cu teren prin Decretul 308/1953. Acesta a intrat în GAC Cetate și a ieșit după un an. Cele 1,5 ha pe care le avea au fost oprite în GAC, iar lui i-au fost repartizate parcele în Moșăței și Hunia, în schimb. Aceeași situație a avut-o și Nodu Ion (1,25 ha) din aceeași comună³⁵.

Merită menționat și faptul că această hotărâre a partidului și statului totalitar a fost pregătită cu mult înainte de a fi promulgată. Astfel, au fost întocmite tabele cu terenurile ce trebuiau cedate statului, pe baza dispozițiilor, încă din ianuarie 1953.

Este un fapt care atestă că procesul naționalizării pământului era în plină desfășurare, intenționând să ia în această epocă o mască mai umană, prin „donația de bună-voie” și „nesilită de nimeni”.

Sub incidența HCM 308/1953 au intrat și pământurile absenteiștilor, sub formă de terenuri părăsite.

În regiunea Craiova situația aplicării HCM 308/1953, la 10 aprilie 1953 a fost:

- a). - 41.457,67 ha suprafață agricolă, din care:
  - 33.454,45 ha suprafață agricolă cedată;
  - 8.003,32 ha suprafață agricolă părăsită.
- b). Din totalul de 41.457,67 ha suprafață agricolă:
  - 31.037 ha teren arabil; 1.369,45 ha pășune; 1.047,55 ha fânețe a fost cedat;
  - 6.961,29 ha teren arabil, 410,12 ha pășune, 223,77 ha fânețe, 408,12 ha vii, plantații și neproductive a fost teren părăsit³⁶.

Terenul agricol donat a intrat în posesia: GAC-urilor - 2106 ha; TOZ-urilor - 709 ha; instituțiilor - 3100 ha; asociațiilor - 315 ha; țăranilor individuali - 9588 ha; GAS-urilor - 138 ha teren donat și 87 ha teren părăsit.

³³ *Ibidem*.

³⁴ *Ibidem*.

³⁵ D.J.A.N.D., fond: *Primăria comunei Cetate*, dos. 25/1953, f. 65.

³⁶ B.O., nr. 6 din 25 ian. 1952.

Restul de 17101 ha teren cedat a rămas în rezerva sfaturilor populare comunale, la fel cu cele 7916 ha teren părăsit³⁷.

La terenul cedat s-a mai adăugat, până la sfârșitul anului 1953, suprafața de 6518 ha, totalul fiind de 47.975 ha intrat sub incidența Decretului 308/1953³⁸.

Din cele 47.975 ha au fost repartizate în anul 1953 pentru cultivare GAC-urilor, TOZ-urilor, instituțiilor, asociațiilor, țăranilor individuali etc. doar 19.964 ha, restul urmând a fi contractat. Din totalul de 47.975 ha doar 4.367 ha s-au aflat sub cultură la 1 ianuarie 1954 (grâu toamnă)³⁹.

O altă formă de constrângere, spre a-l determina pe țăranul proprietar de pământ să se înscrie în colectiv, iar dacă acesta refuza, de a-i confisca proprietatea, a fost legislația privitoare la impozitul agricol.

În 14 iulie 1949 s-a stabilit impozitul agricol prin Legea nr. 18⁴⁰. Obiectul și scopul legislației impozitului agricol, precum și sursa de inspirație au fost dezvoltate în expunerea la Legea 18/1949 de către Vasile Luca: „Legea impozitului agricol contribuie la îngrădirea puterii economice a chiaburilor [...] obligând pe chiaburi a vărsa statului o parte însemnată din veniturile gospodăriei lor, create din exploatarea sărăcimii satelor. O asemenea politică fiscală, de dreptate socială, s-a practicat numai în Țara Socialismului - U.R.S.S.”⁴¹.

Legea 18/1949 a fost completată prin Decretul 16 din 31 ianuarie 1951, „privind impunerea foștilor exploatareți”, fiind vizați și foștii moșieri alături de „celelalte elemente ale marii burghezii”⁴².

În 25 ianuarie 1952 s-a modificat Legea 18/1949 prin Decretul 36⁴³, impozitul agricol mărindu-se cu 40% pentru țăranii săraci și mijlocași și cu 60% pentru chiaburi.

Prin Decretul 125 din 31 mai 1952⁴⁴, membrilor colectivității le-a fost redus impozitul pentru venitul gospodăriilor personale cu 50%, celor întovărășiți cu 20% (art. 12, 13), iar chiaburilor le-a fost majorat impozitul cu 50% (art. 14).

În anul 1953, impozitul agricol al unui țăran sărac, Ion Avrănescu din comuna Catanele - Dolj, posesor a 0,75 ha a fost de 26 lei, al unui țăran mijlocăș, Dincă Maria din comuna Bratovoiești - Dolj, posesor a 2,05 ha - de 81 lei, iar al unui țăran chiabur, Dumitru Ilarie din comuna Șimnicu de Sus,

³⁷ *Ibidem*, nr. 26 din 31 mai 1952.

³⁸ D.J.A.N.D., fond: *Sfatul Popular al Regiunii Craiova, Secția agricolă*, dos. 50/1953, f. 9.

³⁹ Calculat, *ibidem*, p. 9-193.

⁴⁰ B.O. nr. 45 din 14 iulie 1949.

⁴¹ Vasile Luca, *Expunere asupra Legii impozitului agricol. Legea impozitului agricol*. Editura PMR, București, 1949, p. 8.

⁴² B.O. nr. 13 din 31 ianuarie 1951.

⁴³ B. O. nr. 45 din 14 iulie 1949.

⁴⁴ B.O. nr. 26 din 31 mai 1952.

posesor a 4 ha - de 620 lei⁴⁵. Producția medie la hectar în acel an la grâu a fost în comunele respective de 640 kg, iar la porumb de 720 kg⁴⁶. Prețul de achiziție a unui kilogram de grâu era de 0,35 lei, iar a unui kilogram porumb de 0,20 lei. Salariul mediu al unui învățător era de 180 lei pe lună. Un kilogram de carne se achiziționa cu 1,15-1,75 lei. Prețul unui fier de plug era de 76 lei, al unei cămăși - 35 lei⁴⁷.

După predarea cotelor, păstrarea seminței și achitarea celorlalte obligații, țăranul avea un venit sub 100 lei la ha, total din care trebuie să se și întrețină, era pus într-o situație disperată, în imposibilitatea de a se achita de obligațiile față de stat.

Partidul, eliberat de inhibițiile începutului de drum, a preluat, începând cu 1949, pârghiile economice. Îmbătat de propria-i putere, a pretins producătorilor agricoli să predea statului, în afară de impozite, uriașe cantități de cereale, carne, lapte, fructe, indiferent de calitatea solului, dotarea tehnică și prețul de cost. După cum în industrie s-a cerut muncitorului să depășească toate normele, chiar dacă materiile prime lipseau, așa s-a cerut țăranului să facă imposibilul.

Începând cu noiembrie 1953, presiunea economică asupra micilor producători a început să scadă, dar nu și constrângerea politică. O serie de acte normative au acordat scutiri de impozite și taxe gospodăriilor țărănești individuale, concomitent cu reducerea cotelor pentru cei care încheiau contracte cu statul⁴⁸.

**JUSTICE AND DISPOSSESSION
IN ROMANIA, DURING THE POPULAR GOVERNMENT**
- Abstract -

The collectivisation of the Romanian agriculture, after the model of the Stalinist Kolhoz, was one of the ample activities meant to transform the economy of the country and the social, political and moral spectrum of the people, to allow the perpetuation of the power of the unique party and of the Communist government.

The abolition of the individual property of the peasants, "in order not to block the development of the Socialist agriculture", subsequent to the nationalisation of industry, was meant to exclude, "for the present and for the future", the resistance hotbeds against the Communist totalitarian state. In the vision of the Communist party, the triumph of Socialism in Romania was incompatible with the preservation of the private property of the land. Along with the destruction of the private land property, the land owner also disappeared and, therefore, "a virtual and morbid" ally of the outside enemy - "the imperialism" - was also annihilated.

⁴⁵ D.J.A.N.D., fond: *Sfatul Popular al Regiunii Craiova, Birou special*, dos. 19/1954, f. 43.

⁴⁶ *Ibidem*, dos. 7/1953, f.64.

⁴⁷ *Ibidem*, dos. 65/1953, f. 77.

⁴⁸ HCM 3007 în: CHD nr. 57 din 10 septembrie 1953; *Documente cu privire la politica agrară a Partidului Muncitoresc Român*, Ed. Politică, București, 1965, p. 217.